

รายงานการวิจัย

บทบาทของสื่อมวลชนไทยต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรม
ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ

(Role of Mass Media in Thailand toward Cultural Creation and Transmission in
Information Technology Age)

หัวหน้าโครงการ

นางสาว หนึ่งทัย ขอผลกลาง
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีงบประมาณ 2544

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

กันยายน 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของสื่อมวลชนไทยต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทและลักษณะ และการวิเคราะห์เนื้อหาเบื้องต้นของวัฒนธรรมของสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อมวลชนในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำเสนอบทบาทด้านต่าง ๆ ในการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไทย เปรียบเทียบบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ในการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไทย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีบทบาทต่อการทำหน้าที่สร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมของสื่อมวลชนไทยในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารเชิงสำรวจ โดยการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหาและการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากสื่อมวลชน 2 ประเภท ที่เผยแพร่และออกอากาศในระหว่าง พ.ศ. 2538-2543 คือ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน และผู้จัดการ และนิตยสาร ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ นิตยสารขวัญเรือน และนิตยสารแพรว สื่อโทรทัศน์ที่เลือกศึกษาได้แก่ รายการโทรทัศน์จากสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งในประเทศไทยประกอบด้วย สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท สถานีโทรทัศน์สีกอทัวี และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัย สรุปว่า วัฒนธรรมที่ปรากฏในสื่อมวลชนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ มี 5 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมการดำรงชีวิต วัฒนธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางศาสนาและจริยธรรม วัฒนธรรมทางสุนทรียศาสตร์ และวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณกรรม โดยรูปแบบของวัฒนธรรมที่ปรากฏ เป็นวัฒนธรรมหลัก คือวัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิม โดยนำเสนอในลักษณะการรำลึกถึงอดีตและการให้ความรู้ และวัฒนธรรมใหม่ นำเสนอในลักษณะของการเชื่อมโยงวัฒนธรรมเข้ากับวิถีชีวิตปัจจุบัน

บทบาทของสื่อมวลชนไทยทั้งสองประเภทในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน คือ มีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารทางวัฒนธรรม การตีความทางวัฒนธรรม การเป็นเวทีความคิดทางวัฒนธรรม และการสร้างโลกแห่งความเป็นจริงทางวัฒนธรรม โดยบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสาร

มักเป็นวัฒนธรรมหลัก ส่วนบทบาทในการตีความ การเป็นเวทีแห่งความคิดเห็นและการสร้างโลกแห่งความเป็นจริง มักเป็นบทบาทที่สื่อแสดงต่อวัฒนธรรมใหม่

เมื่อเปรียบเทียบการแสดงบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทเด่นในการให้ข้อมูลข่าวสารทางวัฒนธรรม การตีความวัฒนธรรม ส่วนสื่อโทรทัศน์มีบทบาทเด่นในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการสร้างโลกแห่งความเป็นจริง โดยปัจจัยที่ที่มีอิทธิพลต่อสื่อมวลชนทั้งสองประเภท คือ เทคโนโลยี สภาพสังคม ทั่วโลกตลาด นโยบายของสื่อมวลชน และคุณลักษณะของสื่อ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สื่อมวลชนไทยมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมมากกว่าการสร้างวัฒนธรรมใหม่ โดยวัฒนธรรมที่ถูกนำมาถ่ายทอดมีทั้งวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมใหม่ รูปแบบวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับธรรมชาติและคุณลักษณะของสื่อมวลชนแต่ละประเภทและความเข้มแข็งของวัฒนธรรมประเภทนั้น ๆ

Abstract

The research "Role of Mass Media in Thailand toward Cultural Creation and Transmission in Information Technology Age" aim to study the types and the manners of thai culture that are appeared in mass media of information technology age . The researcher had studied the roles of mass media in the creation and transmission the culture of thai society in information technology Age , compare the roles of printed media and on the television media in the creation and transmission the culture in thai society , and for studying the essences that influence to the creating function and transmission the culture of thai mass media .

The methodology is documentary research, which uses documentary research , content analysis and purposive selection from two types of the mass media : the printed media that compose of three newspapers that are THAIRAT , MATICHON , and Manager newspaper and three journals that are The NATION WEEKLY , KWANRAUN , and PRAEW , while the television media was studied the content of Thai TV Colour channel 3 , Royal Thai Army Radio and Television TV.5 , Bangkok Broadcasting Television Channel 7 , Thai TV.9 The Mass Communication Organization of Thailand , Independent Television and TV. 11 Public Relation Department . However , the both of print media and the television media must been exposing and broadcasting during 1995 - 2000 .

The result of the research conclude that the culture which are appeared in the mass media all the printed matter media and the television media have five types that is the living culture , society and economy culture , religion and moral culture , entertaining culture , and lingual and literary culture . As for the pattern of the culture which are appeared in the media that is the main culture - primitive culture by offered in the manner of remembering the past and the new culture is offered in the manner of analyzing incorporate in the life style in nowadays .

The roles of both of Thai mass media in information technology age are not different, that is to say, they have the roles to give the information, to interpret, to be the opinion stage, and to build social construction of reality. By the roles of giving information are usually done with the main culture while the roles of interpreting, being the opinion stage, and building social construction of reality are usually done with the new culture.

In comparison of taking the roles of the printed media and the television media be found that the printed media have the outstanding roles to give the cultural information and to interpret the culture. While the television media have the outstanding roles to give the cultural information and to build social construction of reality. By means of the essence that make the both of mass media take the different roles are technology, society state, marketing mechanism, the policies of the mass media and attribution of each mass media.

From this studying research could be able to conclude that Thai mass media have the main character in transmission the culture more than creating the new culture. By means of all cultures which are transmitted usually being the main culture, inwrought culture, and new culture. However, the pattern of transmission culture are depending on the naturalness of mass media and the specific qualification of each type of those culture.